

NÉPNEVELŐK LAPJA.

NÉPNEVELÉSUGYI SZAKKÖZLÖNY.

Megjelen elap minden szombaton.

Előfizetések, reklamációk
Székely János egyesületi pénztárhoz,
VII. ker., Rózsa-utca 1. sz. II. em. ;
 hirdetések és ezeknek díja pedig
Neumayer Ede nyomdatulajdonoshoz,
VI. k., Ó-utca 2. sz. küldendő.

TARTALOM:
 Az elemi népoktatásügy és az állami nyelv elsajátítása érdekében.
 Szűllő Géza. — A tanítói munkásság, Böngérfi János. — A közoktatásügyi költségvetés 1886-ra. (Vége.) — A legújabb fölfedezés, (Tárca.) P. N. — Irodalom. — Fürcsa állapotok, Caissier. — Vegyesek. — Szerkesztői üzenetek.

A lap szellemi részét illető közlemények
SRETVIZER LAJOS szerkesztőhöz,
VII. k., Kazinczy-utca 3. sz. címzendők.

Előfizetési árak:
 Egész évre 4 frt., félévre 2 frt., negyedévre 1 frt.
 Egyes szám 10 kr.

Az elemi népoktatásügy és az állami nyelv elsajátítása érdekében.

Hazánk felső vidékén működő egyik tevékeny kir. tanfelügyelőjének, Szűllő Gézának fontos javaslatát közöljük az alábbiakban, mely javaslatnak célja az volna, hogy a népoktatásügy terén az eddigieknél egészségesebb állapotoknak örvehdhessünk. Helyesen mondja a t. tanfelügyelő úr e lapok szerkesztőjéhez intézett levelében, hogy a tanfelügyelői genialis intézmény végrehajtói hatalom nélkül tönkre megy. Hogy a jelenlegi megyei beosztás mellett, és a törvények nyomorult végrehajtása korában mégis nagyobb lendületet nyerjen a fontos ügy — szükséges oda törekednünk, hogy a törvényhatóságok tegyék meg kötelességüket. A népnevelésügy terén már elég volt a teoriából, kezdjük el valahára a gyakorlati téren feszegetni azon dolgokat, melyek a célhoz biztosan elvezetnek bennünket. A tanfelügyelő úr javaslata következőképen hangzik.

Az elemi népoktatás és az állami nyelv elsajátításának ügye az összes honpolgárok közös érdekét képezvén, minek kifejlesztését eszközölni első sorban hivatottak a törvényhatóságok, kik azonban e téren csak is akkor fognak eredményt elérni és felmutathatni, ha a kir. tanfelügyelőknak e részben tett javaslataikat méltányolva, a közoktatási törvény szellemének megértéséről és végrehajtásáról minden tekintetben népszerűsítéséről is gondoskodni fognak.

Tekintve már most önámítástól menten azt, hogy a közoktatási terjedelmes törvényeink szellemének felfogása, és azoknak meg is tanulása, az erre hivatott községi előljárók által, azok jelenlegi miveltiségi állapotjukban, természetszerűen elhanyagoltatik, miből önként következik az, hogy a közoktatás ügyet a nép által, az illető népek nyelvén megérthető, rövid utasításokban kell, és csak is így lehet általánossá tenni. E célból bemutatok itt egy általam kidolgozott rövid utasítási mintát, mely tapasztalataim folytán, e téren biztos eredményre vezet — ha ezt a közigazgatási bizottságok követni is fogják.

A népiskolai közoktatást rendező 1868. 38. t. cz. 1875. 5. 32. t. cz. 1876. 6. 28. t. cz. és 1879. 18. t. cz. k. végrehajtása tárgyában.

U t a s í t á s.

T. megye összes községek előljáróinak szoros mihez tartás, egyöntetű eljárás, és ezen utasításban felsorolt kötelességeknek pontos teljesítése végett a T. megye közigazgatási bizottságának 1886. jan. 10-én tartott rendes havi üléséből meghagyatik hogy:

I. Köteles a község előljárója minden év július 1-től augusztus hó 15-éig bezárólag a községekben

és a községhez tartozó tanyákon, majorokon, magánosan álló korcsmák, malmok vagy lakóházakban, és pusztákon mind azon gyermekeket, kik azon év szept. hó 1-éig 6—12. és 12—14. évöket teljesen betöltötték, házról házra-, nem-, kor-, vallás- és anyanyelvök szerint összeírni, és egyuttal a szülőket, gyámokat és gazdákat figyelmeztetni, hogy a 6—12 éves gyermekeket a mindennapi, a 12—15 éveseket pedig az ismétlő iskolába járattni tartoznak.

Ha ez alkalommal a szülő, gyám vagy gazda kijelentené, hogy e korbéli gyermekét a háznál, vagy más községben fogja oktattatni, ezt tudomás végett följegyzni magának.

Ha pedig a gyermek kora iránt kételyei lennének, a községben születettekről az illető lelkésztől, a más községben születettekről a szülőktől, vagy az illető lelkésztől vagy a gyermek hozzátartozóitól, kívánhat bizonyítványt.

II. Köteles a község előljárója minden év augusztus hó 15-től azon év szeptember hó 1-éig az iskolaév megkezdésének napját, — mely iskolázás faluhelyen 8, városban legalább 9 hónapig tartandó — azon szigorú figyelmeztetés mellett kihirdettetni, hogy ha a szülők, gyámok, gazdák és iparosok a 6—12. évig lévő gyermekeket a mindennapi, a 12—15 éveseket pedig az ismétlő iskolába a fentebbi kétheti határidő alatt be nem iratják, vagy azoknak nem iskoláztatását előtte, és az iskolaszékek előtt nem igazolják — első ízben dorgálás, második ízben 50 kr., harmadik ízben 1 frt., negyedik ízben 2 frt. bírságok megfizetésével büntesse meg és ezen összeget azonnal hajtsa be.

III. A községi jegyző tartozik az illető tanítók által a B. minta szerint elkészített fölvételi naplót — a tankötelesek összeírásával összehasonlítani, és az A. minta szerint az iskolai anyakönyvet a D. minta szerinti nyilvántartási könyvvel együtt 14 nap alatt megkészíteni. — S ha a kir. tanfelügyelő ezen könyvek felküldését szükségesnek látná, azokat köteles azonnal fölterjesztetni.

IV. Köteles a község előljárója, eltekintve egészen az iskola hitfelekezeti jellegétől, az illető iskolaszékek elnökétől, az iskolázók számára szükséglenő, és a népiskolákból felsőbb rendellett ki nem tiltott tankönyv, író- és számolási eszközök jegyzékét átvenni, azokat illető helyről meghozatni, és a tanítóknak kiosztás végett elismervény mellett, azokat át is adni, az árát pedig a tandíjjal és a községi adóval együtt, az illetőknek szülőitől, gyámjaitól vagy gazdáitól behajtani és így ezen tanszerek kifizetését utólag eszközölni.

V. Tekintve, hogy a tandíjt az iskolaszék szedi be az illetőktől — de a kik azt önként a rendes időre befizetni elmulasztják, vagy megtagadják, köteles ezektől a község előljárója azt szigorúan behajtani — a

tandij tartozásról szóló jegyzék azonban ily esetekben az illető iskolaszéki elnök és gondnoka által, mindenkor aláírandó, mert csakis ilyen alakban kiállított jegyzék alapján hajtható be az illetőkön a tandij.

VI. Köteles a község előjárója a községi jegyzővel együtt a pontos iskolázás ellenőrzésére nézve, minden, a község területén lévő népiskolát, eltekintve annak jellegétől, havonként egyszer meglátogatni, és ez alkalommal kizárólag csakis az iskolázás eredményéről, úgy arról is, vajjon a tanító is pontosan megtartja-e a szorgalom időt, — magának közvetlen tudomást szerezni.

VII. Köteles a község előjárója olyan szegény gyermekekért, a kikre nézve nem találkozik senki, a ki a tandiját megfizetné, a behajtott büntetési pénzekből megfizetni — sőt arról is köteles ily módon gondoskodni, hogy az ilyen elhagyott szegény gyermekek a kellő ruházattal, szükséges könyvekkel, író- és számolási eszközökkel kellőleg ellátva legyenek.

VIII. Köteles a község előjárója az iskola mulasztások tárgyában, minden hó végével a fölmentésekről, a bírságolásokból bejött pénzekről, úgy az iskolaszék által hozzá minden két hétben tett jelentésekről, a kir. tanfelügyelőhöz pontos és kimerítő jelentést tenni.

IX. Köteles a község előjárója a bírságolási pénzeket felelősség terhe mellett behajtani — az így behajtott pénzeket az igazolatlanul mulasztó tankötelesek jegyzékére vezetendő elismerése mellett igazolni, és a VII-ik pontban említett lerovás után ezen pénzetáni fölöslegét az illető iskolaszék elnökének hetenként beszolgáltatni.

X. Köteles a község előjárója a községi jegyzővel a statisztikai kimutatások megbízhatósága végett, minden év május hó végével, egy névszerinti kimutatást összeállítani arról: hogy hány a 6—12 éves mindennapi tanköteles? és hány a 12—15 éves ismétlődő iskolai tanköteles? — hány ezek közül külön-külön a mulasztó? és mennyi volt az összes mulasztások száma? továbbá mennyi nem járt az iskolába? hány járt pontosan? és hányan voltak külön megnevezve

az iskola kerülő, vagyis hányan nem jártak az iskolába?

XI. Köteles a község előjárója a községi jegyzővel együtt minden hó végével a szorgalmi idő alatt, ellenőrzési tekintetből ezen 10 pontban összefoglaltakról rövid jelentést tenni a megyei kir. tanfelügyelőnek mint a közigazgatási bizottság tanügyi szakelőadójának és annak ez irányban minden rendeletét pontosan teljesíteni.

Ezen 11 pontban összevont „Utastás“ végrehajtásával a szolgabírák útján, a községek előjárói személyes felelősség terhe mellett oly szigorú meglátással bizatnak meg — hogy a szolgabíró által minden község előjárója mulasztás esetében első ízben 5 frt., második ízben 10 frt., harmadik ízben pedig 20 frt. bírsággal fog sújtani, sőt esetleg vétkes hanyagság esetében az 1871. 18. tcz. 91. és 92. §§-ai értelmében fegyelmi eljárás alá vonatván, ezen pénzbeli büntetések megkészszerzése mellett még a hivatalból való elmozdítással is fog büntettetni.

Kelt T. megye közigazgatási bizottságának Szt.-Mártonban tartott rendes havi üléséből.

Szüllő Géza.

A tanítói munkásság.

Alig van téma, melyet paedagogiai irodalmunk terén többször elcsépeltek — de a miből nem következik, hogy még csak kellő mérvben ki is csépeltek volna — mint a tanítói tekintély-, a tanítók társadalmi helyzetének emeléséről szóló tétel.

Nos, én e tétel gordiusi csomóját a kitartó, fáradhatlan, sokoldalú hangyamunkásság éles kardjával vélem ketté metszhetni. Németországban, a hol a tanítói osztály tekintélye oly magas fokra emelkedett, hogy e tekintetben nem versenyezhet velük egyetlen európai állam tanítósa sem, a tanítók igen sokoldalú, bámulatra méltó munkásságot fejtenek ki; s míg nálunk pl. csak kivételek azok, kik többoldalú fáradhatlan működésük által odahatnak, hogy a társadalomnak a tanítók iránti tiszteletét és becsülését

TÁRCZA.

A legujabb fölfedezés.

Az emberi társadalom minden viszonyába mélyen bele fog nyulni ama békés forradalom, melynek küszöbén állunk. A francia akadémia október 26.-án tartott ülésén jelentetett be ama nagy fölfedezés, mely Desprez Marcel nevére a tudomány halhatatlanai közé fogja igdatni. E fölfedezés pedig az erő átvitelében áll.

A vasutak egész forradalmat idéztek elő az anyagi forgalomban. Az áruk és emberek szállítása oly tökélyre emelkedett, melyről azelőtt álmodni sem mertek. A távirda a szellemi közlekedés terén nyitott új korszakot s a közlemények a képzelhető legnagyobb sebességgel és a legnagyobb távolságok között válthatják fel egymást.

Most az erő átvitele fogja a világot átalakítani.

De vajjon csakugyan új dolog-e az, a mit e kifejezés alatt értünk?

Epen nem. A vasuti kocsit előtt létezett a teher szállító szekér és a postakocsi. A távirda előtt volt futár és az optikus jelzés. Sőt a vasutak daczára is közlekednek még ma a teherszállító szekerek és a postakocsik; futárok és optikai távjelzők is alkalmazás-

ban vannak. De az erő átvitelét is láthatjuk ma minden gyárban, sőt nagyobb műhelyekben is.

A gyári épület egyik oldalán van a vízzel hajtott kerék, vagy a gőzgép, melynek erejét már is átviszik máshova. A gőzgép, vagy a kerék mozgása átvitetik egy vízszintesen alkalmazott vasrudra, melyen korongok vannak. E korongok természetesen szintén forognak a vasruddal. E korongok szijakkal vannak összekötve más kerekekkel, melyek ismét a gépet hozzák mozgásba és azokkal ekként a munkát végeztetik.

Igy vitetik át a vízzel hajtott kerék, vagy a gőz motor ereje a tulajdonképeni munkagépre a szijak és korongok által. Ezt az átvitelt gyárakban mindenütt láthatjuk, a hol nem magát az átvitelt, hanem annak említett eszközeit nevezik transzmisszióknak. Szijak helyett sodronyköteleteket is látunk alkalmazva, de az ekként eszközölt közvetítés aránylag nagyon csekély távolságokra alkalmazható. Csak képzeljük el, mennyibe kerülne oly transzmisszió, mely pl. Budapestet Salgótarjánnal vagy Oraviczával összekötné és mily óriási erő volna szükséges a mozgó kerék megindítására, mely, tegyük fel, ez utóbbi helyen állítatnék fel.

Salgótarján és Oraviczán kőszénbányákkal bir, melyek a főváros gyárait szénrel látják el. A főváros gyárainak erőtelepe tehát tulajdonképen Salgótarjánban vagy Oraviczán van, vagy legalább tegyük fel, hogy ott van. A kőszén elégetése által vizgőzt nyerünk, mely

kivivják: addig Németországban az egyoldalú és chablonszerű munkásságra szorító, közönyös „iskola-mesterek” képezik a kivitelt.

A német collegák már régen tudatára jutottak annak, hogy a tanítók működésére nemcsak az iskola — mert hisz akkor csak a kis gyermekek tanítója volna — holott ha néptanítói címét kiérdemelni akarja, kétségtelenül a nép tanácsadója is kell hogy legyen, kivált azok ügyes-bajos dolgaiban.

A tanítói állással össze nem egyeztethető, hogy elzárkózottá, remeteszerűvé legyen. A tanítónak élénk részt kell venni nemcsak a „kis” társadalom, de a „nagy” társadalom hullámzásaiban is. Természetes, hogy nem mindennapi műveltség, nem közönséges képzettség kell az ily feladat sikeres megoldásához. A német tanítók e részben is mintául szolgálhatnak nekünk.

De, hogy mily tekintélye is van német-országi collegáinknak a nép előtt s mily nagy befolyást gyakorolnak arra, erre nézve legyen elég illusztrációul felhozni, hogy midőn egy igen széles körben elterjedt hirlap a német tanítókat érdeklő ügyben ellenük állást foglalt, német collegáink kivitték, hogy az illető lap előfizetőinek száma annyira megcsappant, hogy rimánkodva fordult a lap szerkesztője a tanítókhoz, ne dolgozzanak lapja ellenében, ő soha többé velük ellentétbe helyezni magát nem fogja.

Nálunk ilyesmi megtörténhetésében hinni mostanság — sajnos — csak az illúziók sorába tartozik. Pedig nincs ebben semmi boszorkánymesterség, s nem is oly nehéz a dolog, a mint látszik. Hanem persze összetartás, s szívós, kitartó munkásság nélkül nem fogjuk a sajtót részünkre meghódítani.

A magyar tanítóság a „magyar” tanítói névnek tisztességet, becsületet szerezhet bent és kint egyaránt kitartó, mindenre kiterjedő munkásság által.

Legelső, legfontosabb működési terünk legyen mindenestre iskolánk. Ezt soha, semmi körülmények között el nem szabad hanyagolnunk, de azután ott kell lennünk a kisebb-nagyobb társadalmi problémák megoldásánál; minden nemzeti ügy előbbrevitelétőlünk

a gőzgépeket a gyárakban mozgásba hozza. A szén tehát az erőforrást képezi. Minthogy pedig nem vagyunk képesek a budapesti gyárak számára szükséges erőt Salgótarjánban és Oraviczán kifejleszteni és azt Budapestre már, mint kész erőt áthozni, kénytelenek vagyunk magát a kőszent ide hozni és azzal itt fejlesztjük még csak ki a szükséges erőt.

Már maga az, hogy a kőszent vasuton szállíthatjuk, óriási haladást képezett, mely egyedül tette lehetővé az iparnak modern fejlődését. De azért mégis ott vagyunk, hogy a szentet magát kell a fővárosba hozni. Gondoljuk most el, mily óriási eredményeket lehetne elérni, ha a kőszent mindjárt ott a helyszínén Salgó-Tarjánban vagy Oraviczán erővé lehetne átválttatni s illetőleg erőfejlesztésre felhasználni és az így előállított erőt magát lehetne a széntömeg helyett első vezeték segítségével a fővárosba szállítani. Elesnek mindenek előtt a kőszent szállításának szüksége és költsége, mert hiszen a kőszent már Salgó-Tarjánban és Oraviczán változnék át erővé és csak maga a tiszta erő vezetnénk a fővárosba.

Ez a hihetetlennek látszó problema meg van oldva. Desprez Marczel bebizonyította, hogy az erőt nagy távolságokra is át lehet vinni, még pedig tulajdonképeni vezetési gépek segélye nélkül.

Mayer Róbert, egy német orvos, a negyvenes évek vége felé röpiratot bocsátott ki, melyben arra utal,

telhetőleg elő kell mozdítanunk s pedig előszóval úgy mint tollal. Forgolódunk kell az életben; munkálkodunk úgy a társadalom, mint a sajtóban. A munka felosztása magától megtörténik. Kiki legjobban érzi és tudja, mihez értene és mi iránt viseltetné leginkább hajlandósággal.

Ez esetben „benn” bizonyára becsületet szereznek a „magyar” tanítói névnek. De mint Europa egyik legelszigeteltebb s számra nézve sem nagy nemzete tagjainak még az a feladat is háromol reánk, hogy „künn” is becsületet, tiszteletet szerezzünk a „magyar tanítói” névnek.

Örömmel constatálom, egy lépés már mégtörtént arra nézve, hogy „künn” is tisztelettel tekintsenek a magyar tanítóságra s így a magyar nemzetre. Mert künn nemcsak tudják, de vallják is, hogy a milyen a tanító, olyan az iskola s a milyen az iskola, olyan a nép, a nemzet.

Tudtommal ugyanis régebben néhai Gruber József soproni ev. tanító, mint az „Allgemeine Deutsche Lehrerzeitung” rendes levelezője, jelenleg pedig Kurz Sámuel budapesti ág. ev. tanító, mint a bécsi paedagogiai társaság által kiadott „Paedagogisches Jahrbuch” rendes levelezője s dr. Emericz Gyéza áll. tanítóképezdei tanár, mint a dr. Dittes szerkesztette „Paedagogischer Jahresbericht” rendes tudósítója bizonyos időközökben hazánk tanügyi viszonyairól tárgyilagos ismertetést nyújtottak, illetve nyújtanak a külföldnek. Lederer s a hazai német szaklapok szerkesztői, pl. Rill, Ebenspanger — kivéven az erdélyi százasokat, kik e honban nem tudják vagy nem akarják fellelni honjukat — természetesen szintén ide számíthatók.

A napokban kezembe kerülvén a bécsi paedagogiai évkönyvek, örömmel tapasztaltam, hogy Kurz S. azokba már 1878 óta szakadatlan sorban, velős rövidséggel, de azért mégis mindenre kiterjedő figyelemmel irt tudósításokat hazánk tanítóegyesületeinek évi munkálkodásáról s megemlékezik egyáltalán minden fontosabb mozzanatról, mely tanügyi téren foglalkoztatta hazánkat. Ő a legkitartóbb tudósító, a ki a meg-

hogy az „erők” a természetben csak a mozgás különböző alakjai, hogy lehetséges egyik erőt a másikba átvinni, hogy az átvitel alkalmával az erőből semmivé válik el. E gondolat uralkodik jelenleg az összes természettudományok fölött. Idő kellett ahhoz, hogy az „erő” kifejlesztésének és megtartásának törvényét gyakorlati alkalmazásban az elmélet teréről az életbe is átvigyük. A hő, a mozgás egyik neme; a hő mechanikai munkává változik át, a mechanikai munka hővé. A mozgás azon módja, melyet villamosságnak nevezünk, adhat hőt, fényt s mechanikai munkát is. Hő, fény, mechanikai munka villamossággá változhatik át.

A villamosság mozgásán nyugszik az erő átvitele, a mit Desprez gyakorlatilag is megvalósított. Az erő átvitele villamosság által kis mértékben régebb idő óta ismeretes. Távirósodronyban vezetetik tova a villamos áram egyik állomásról a másikra s a villamosság a befogadó-állomáson mint mechanikai munka jelentkezik, mely a táviró-készüléket mozgásba hozza, ez a papírszalagra jeleket ír, melyekből a távirat áll. Alapjában véve azt, a mit Desprez szolgáltatott, az erő táviratozásának lehet nevezni. Tulajdonképen az történik itt is, a mi a szavak táviratozásánál. De a dolog nagyon nehéz volt, sőt bizonyos fizikai tények ezt egészen kivihetlenné látszottak tenni.

A közönséges táviró-sodronyokon csak kis mennyiségű villamosságot, tehát erőt vagy mechanikai

kezdet munkát félbe nem hagyva, évek során át rokonszenvesen, jóakarattal ismerteti hazánk tanügyi eseményeit, s így abban, hogy a külföld elfogulatlan jobbjai, a kik nem ülnek fel mindjárt némely erdélyi szász atyánkfia czélzatos lamentációinak, jobb véleménynyel vannak irántunk, részben Kurz collegánknak is köszönhető, kivált ha figyelembe vesszük, hogy bécsi folyóiratot hódított meg számunkra.

Hogy mily szépen s a mellett egészen tárgyilagosan ír Kurz hazánk tanügyi dolgairól, erre nézt álljanak itt mutatványul a nevezett társaság 1884. évkönyv 168. oldalán levő eme sorai:

„Minden figyelmes tanfőru kénytelen bevallani, hogy az elmúlt évben a magyar tanítóegyesületi élet pangott. Még azon egyletek körében is, a melyekről évenként a legnagyobb elismeréssel kelle nyilatkoznom, bizonyos lágymelegség kapott uralomra, a mi valóban sajnálatos. Az aradi tanítóegylet pl. bármely életrelvő tanítóegyesületnek méltó mintaképe lehetett — és hol vannak vezérférfiai? Elfáradva a küzelemben: lerakták fegyvereiket. A kötekedések és ellenségeskedések annyira mentek, hogy még a kiválóan tevékeny Györgyössy Rudolf is beszüntette lapját az „Általános Tanügyi Közönyt“, csak hogy nyugalma lehessen, nehogy továbbra is háborgassák és gyanusítsák őt. A-ra B szokott következni. Most fővárosunkra, Budapestre s annak egyesületeire jó a sor!

A tanítótestületnek (melynek tagjai magántanítók, felekezeti és községi tanítók egyaránt lehetnek) szintén viharos napjai voltak, nevezetesen az elnöki választás volt nehézségekkel egybekötve. Jelenlegi elnök: J e n y J ó z s e f. A testületnek néhány köre azonban ez évben is szorgalmasan munkálkodott; de messzeható tanácskozások ez idén elő nem fordultak. Kívánatos, hogy az itteni sok jeles erő egyszer már erélyesen hozzá lásson valami jeles dolog létesítéséhez. A fővárosiak működését különben is rendesen más mértékkel mérik, s őket hangadóknak szeretik tekinteni. — A Duna balpartján levő szabad egyesületben a „Népnevelők Budap. Egylete“-ben sem voltak az állapotok fényesebbek, itt is hasonló elnök-szükségben szenvedtek“. stb.

munkát lehetett továbbítani. Ha nagymennyiségű villamosságot akarunk szállítani, a villamosság mennyiségének emelkedésével mind vastagabb sodronyokat kellene alkalmaznunk. A vékony sodrony meleg, majd forró, végre izzó lesz, sőt megolvad, ha mind erősebb áram fut keresztül rajta. Ezen a bajon segíthetnénk. Az áram erőssége szerint mind vastagabb sodronyt alkalmazhatnánk. Csak hogy ennek is megvan a maga határa.

Hogy például oly mennyiségű villamosságot, mely ezer lőerejű gépmunkának felel meg, messze távolságra átvihessünk, a rézkábelnek — mert a réz a villámáramot könnyebben bocsátja át, mint a vas, — oly vastagnak kellene lennie, mint egy megtermett ember czombja. Mily óriási költségbe kerülne ily vezetékek előállítását. azt nem is szükséges hosszasan bizonyítgatnunk. A feladat megfejtéséről tehát ezen irányban le kellett eleve mondani.

A kérdés már most így állott: Nem lehetséges-e bizonyos körülmények között nagy mennyiségű villamosságot közönséges távirdai sodronyon nagyobb távolságra elvezetni a nélkül, hogy a sodrony nagyon átmelegedne, a nélkül tehát, hogy a villamosság tekintélyes mennyiségben meleggé változnék át, vagyis más szavakkal a nélkül, hogy sok erő menjen veszendőbe?

A villamos világítógépek ma már mindenki előtt smeretesekek. Az eróművi munka, mely valamely gőz-

Ezek után már csak kevés mondani valóm van. Ha azt akarjuk, hogy „kűnn“ is mind szélesebb körökben és hiven megismerjenek bennünket s illetve hazai tanügyi viszonyainkat, francia és angol szaklapokat is fel kell keresnünk. Itthon pedig az összes sajtót meghódítani s a társadalom minden körében szorgalmasan, kitartóan munkálkodni legyen programunk: s a tanítói munkásság édes gyümölcsei el nem maradhatnak.

Böngérfi János.

A közoktatásügyi költségvetés 1886-ra.

(Vége.)

Az állami felsőbb leányiskolák költségei 179,828 frtot tesznek ki. 31,275 frttal többet mint tavaly, mely többlet ez iskolák folytonos fejlődéséből származik. A következő iskolák vannak:

	1886.	1885.	+
1. Budapesti	58,420 frt	57,500 frt	920 frt
2. Máramaros-szigeti	19,514 „	14,501 „	5,013 „
3. Trencsényi	19,204 „	10,620 „	8,584 „
4. Soproni	19,544 „	14,655 „	4,879 „
5. Lőcsei	16,234 „	13,694 „	2,540 „
6. Rozsnyói	14,294 „	13,293 „	1,001 „
7. Besztercebányai	15,174 „	11,480 „	3,694 „
8. Temesvári	13,944 „	9,300 „	4,644 „
9. Kolozsvár segélye	3,500 „	3,500 „	—
	179,828 „	148,553 „	31,275 „

Megjegyzendő, hogy az „ált. megtakarítás“ tavaly 15253 frt. volt, az idén 21828. Látni való, hogy ez intézetek fejlesztésére valóban tekintélyes összegek s költség-többletek irányoztatnak elő.

9. Állami tanintézetek építésére felvett kölcsönök törlesztése. E rovatban a tavalyiakon kívül a következő új tételek fordulnak elő:

1. Az orsz. mintarajztanoda kibővítésére megvett telek 25000 vételár kamata s törl. fejében 1500 frt

gép által idéztetik elő, forgó mozgásba hoz egy sodronnyal körülvezett gyűrűt, mely a delejek sarkaihoz közel van elhelyezve. E sodronyokban villamos áram indul meg s az eróművi munka villamossággá változik át, mely azután a lámpákban fényűző lesz. Ha azonban az előidézett áram nem vezetettik lámpákba, hanem sodronyok segélyével egy másik, hasonló szerkezetű géppel kapcsolatik össze, akkor a második gép gyűrűje, melybe a villamos áram vezetettik, ön-maga is mozgásba jó. A villamosság tehát eróművi mozgássá változik át.

Mindez azonban már ismeretes dolog, s a Rudolf trónörökös védnöksége alatt álló, 1883-ik évi bécsi villamos kiállításán a nagy közönségnek be is lett mutatva. Ily módon egy kis rotációs nyomtató-gépet is mozgásba hoztak.

Mindazonáltal komoly kételyek merültek fel az iránt, hogy vajjon sikerülne-e nagyobb mennyiségű villamosságot nagyobb távolságra átvinni, a nélkül, hogy az erejéből sokat veszítsen, és hogy ismét átalakulva eróművi mozgássá, képes legyen gépek hajtására.

Desprez számításai által mindenekelőtt kimutatta azt, hogy bizonyos föltételek mellett azon eróművi munka, melyet a második gép nyer, független a távolságtól, azaz független a vezető sodrony hosszától és az állomások távolságától.

2. A modori áll. tanítóképző intézet létesítésére felveendő 120,000 frt kölcsön törl. I. részlete	5000 „
3. A soproni áll. felsőbb leányiskola épületének felépítésére felvett 157,000 frt kölcsön törleszt. I. r.	5000 „
4. A budapesti törv. sz. orvostani intézet részére megvett telek vételárának I. törl. részl.	2500 „
5. Az orsz. közokt. tanács és a tanárképző int. gyak. iskolája házának építésére I. törl. részl.	8000 „
6. Az orvoskari intézetek számára megvett Edeskuthy-féle telek és épület 40,000 frt I. törl. részl.	2400 „
7. A budapesti VI. k. áll. tanítónőképző intézet kibővítésére I. részlet	5000 „

Mínthogy ez építések részben fontos tanügyi alkötásokkal függnek össze, helyen való néhányat részletebben jellemezni.

Az orsz. mintarajztanodában ez intézet örvedetes fejlődése folytán, főleg az építészeti s mintázási osztályok helyszüke miatt kellő tevékenységet nem fejthettek ki. E bajok orvoslására a minta-rajztanoda tőszomszédságában alkalmas telket vásárolt a miniszter 24,516 frton.

Modori áll. tanítóképző intézet saját épületet kap, mely benlakásra is be lesz rendezve. Hasonlóképen új épületet kap a soproni áll. felsőbb leányiskola, mely eddig bérházban volt elhelyezve, mely e célra igen alkalmatlan.

A budapesti törvényszéki orvostani intézet eddig csak egy tanteremmel rendelkezik az orvoskari központi épületben, mely csakis elméleti jellegű előadásokra használható. Egy önálló törvényszéki orvostani intézet építése, hogy egyúttal a rendőri vagy bűnügyi bonczolás alá kerülő hullák befogadására is szolgáljon (Morgue), ezek folytán mindinkább nélkülözhetlenné válik. A telek már meg van, 47,746 forintba került, az Üllői-uton, közel az orvostani nagy kóroda-telephez.

Ezek szerint villamosságot, tehát erőművi munkát is bármily távolságra átvihetünk. Ezt Desprez számításai minden kétségen kívül igazolják.

Desprez kiszámította továbbá azt is, hogy az első gép által előállított villamos mennyiségből mennyi vihető át a második gépbe. Elméletileg e mennyiség felet képezi az első gép által előállított mennyiségnek. Azaz, ha az első gép például 80 lóerőt fejt ki, úgy a második gép 40 lóerővel dolgozhat.

Hangsúlyozzuk, hogy ez csak az elméleti számítás eredménye. Gyakorlatilag azonban az eredmény, különböző hátráltató körülmények következtében, nem ily kedvező. A második gép a gyakorlatban nem 50%-ot, hanem csak 40—45 százalékot nyer. Ha tehát a salgótarjáni vagy oraviczai kőszénbányákban hatalmas gépeket állítanának fel, melyeket villamos gépek hajtának, s melyeknek villamossági ereje 10,000 lóerőt tenne ki, ha továbbá e villamóramok közönséges sodronyok segítségével egy Budapesten felállított gépbe vezetettének: úgy ez utóbbi gép 4000—4500 lóerőnyi munkát fejthetne ki.

És most még az átvitel módjáról kell szólnunk, mi az egész dologban a legcsodálatosabb. Ezt Desprez következőleg magyarázza meg. A géperőnek villamosság útján való átvitelét úgy tekinthetjük, mint valóságban megtörténő erőátvitelt, a mint az szijak és más közönségesen alkalmazásban levő eszközök által történik. A szijak surlódása folytán az erő egy része,

Az országos közokt. tanács és budapesti tanárképző gyakorló iskolája bérházban van elhelyezve. A tanács csak egy szűk és sötét szobával rendelkezik, mely irodául is alig használható. „Hogy a tanács, mondja a miniszter, teljes sikerrel követhesse célját, mulhatlanul kell arról gondoskodni, hogy legyen egy, a jegyző lakását és a tanácskozási termet is magában foglaló oly helyisége, mely ezen intézmény rendszeres, folytonos és belterjes működését lehetővé teszi. A jegyző benlakására azért kell sulyt fektetnem, mert e tisztviselő teendői hivatali órákhoz nem köthetők, hanem feladata az, hogy mind állandó s csakis e célból díjazott közege a tanácsnak, folytonos összeköttetésben ennek irat- és könyvtárával, oly őrszemet képezzen a tanügyi élet egész mezején, a mely minden jelenséget megfigyel, a külföld hasonló állomásaival élénk közlekedésben állva, annak minden tanügyi haladásáról, vívmányairól tüzetes értesülést szerez, s így a tanácsnak nemcsak folyó teendőit készíti elő, de kezdeményezéseivel is az anyagot szolgáltatja.“ Azután következik a gyakorló iskola háza építéseinek okadatolása. A telek már megvan az Ósz-utczában. 45,500 frtba került, az építkezés összege 175,000 frt

Az orvoskari intézetek számára megvett Edeskuthy-féle telek és épület 40,000 frtba kerül s a telep kikerekítésére szolgál.

A budapesti VI. k. áll. tanítónőképző intézet kibővítésére telek vétetett, mit a miniszter következőképpen okadatol: „Célom az, hogy a nevezett tanítónőképző, mely feladatának a legtöbb sikerrel felel meg, egy oly intézettel gyarapíttassék, melynek hivatása legyen nem tanítónőket a felsőbb és alsóbb népiskolák számára, de nevelőnőket az előkelőbb osztályok leányai számára képezni ki. Azt hiszem, ily intézetnek szüksége eléggé érezhető, mert a külföldről nagy számmal importált nevelőnők a legtrikább esetben képesek növénydeikeket a hazai és nemzeti életünk s szükségleteink által kijelölt irányban s azok szellemében nevelni. Ily intézet létesítésére, a szóban forgó tanítónőképzővel

átvitel alkalmával, elvész; e veszteség annál kisebb, minél gyorsabb a kerekek mozgása. Ennek következtében lehetőleg nagy villamos erőket kell alkalmazni, ha az erőművi munkának villamosság útján való átvitele alkalmával nem akarunk nagy veszteségeket szenvedni.

A titok tehát abban áll, hogy Desprez az első gépben nagy feszültségű villamóramot hoz létre s ez áramot azután egy csekély átmérettel bíró, közönséges sodronyon keresztül vezet a másik gépbe.

E sodrony hosszúsága, mint említettük, közönyös. A felhasználható erő a második gépben 40—45 százalék a az első gépben kifejlesztett villamos erőnek.

Az erő nagy távolságokra átvitelének problémája tehát ezzel úgy elméletileg, mint gyakorlatilag meg van fejtve. Mint a legutóbb érkezett francia lapok írják, Desprez gyakorlatilag is bemutatta találmányát és Creilben egy szakértő bizottság előtt 58 kilométernyi távolságra 40 lóerőt vitt át abból a 80 lóerejű erőmennyiségből, melyet az erőátvevő első gép kifejlesztett.

Hogy mily átalakulást fog ez előidézni számos iparágban és mily új irányokban fogja az ipari tevékenységet fejleszteni, azt alig lehet kiszámítani. Hogy óriási hatása lesz a találmánynak, az kétségtelen.

P. N.

kapcsolatban a benlakással és gyakorló iskolával ellátva, csak egy szomszéd telek megvétele s megfelelő építkezés útján lehetséges; az előbbi 32,000 frtba, az utóbbi pedig a műszaki tervek szerint 171,671 frtba kerülne.

Ezzel némileg képét adtuk a budgetbeli tanintézetekre vonatkozó sokféle tételeknek, melyek údvös irányban ez intézetek szaporítását s felfogását czélozzák.

Irodalom.

Oktató-Nevelő-Mulattató Elbeszélések a talmudból és midrásból, valamint a zsidók történetéből. A serdültebb izraelita ifjuság és a nép számára. I. rész. Ára 40 kr. Ilyen czímmel indult meg Dobrowsky és Franke kiadásában egy új vállalat, melynek czélja, erkölcsnemesítő és egyszersmind mulattató elbeszélések, továbbá kor- és jellemrajzok által megkedveltette a zsidó ifjúsággal a hit és erkölestanból elméleti uton elsajátított igazságokat, czélja: a vallásos érzelmeknek ébresztése.

A vállalat élén Halász Nándor, a bpesti izr. leányiskola igazgatója áll, évtizedek óta paedagogiai irodalmunk egyik bár szerény, de hivatott munkása. Ennek alapján biztosan reméljük, hogy ezen füzetes vállalat teljesen ki fogja elégíteni a hozzája kötött várakozást és az bizonynyal nemcsak felekezeti, de egyszersmind a nemzeti szellem ébresztésére is hathatósan közre fog működni. Az első füzetben az olvasmányok jól meg vannak válogatva, a hangot is nagy részt eltalálja, bárha néhol az irány nem oly zamatos magyar, mint minót Halász urtól mindig elvárhatunk. Egészben véve azonban ismételtlen csak legmelegebben ajánlhatjuk e vállalat támogatását mindazoknak, kik annak terjesztésére bármikép befolyhatnak.

Vazul

= **A népiskolai nyelvtanítás módjának vázlata.** Irta Erdődi János tk. igazgató. Budapest, kiadja Laufer Vilmos 1886. Ára 50 kr. Erdődi, a ki néhány év előtt már az anyanyelv tanítás- és iránytanításról egy természetes kötetet adott ki, mely a gondolkodó s gyakorlati irányú tanferfiút rögtön elárulja, az imént említett művecskében is nagyon használható utbagazítással szolgál a tanítóknak a nyelvtanítást illetőleg. A 78 lapra terjedő művecske öt fő részre oszlik. Ezek a következők: 1. A beszéd- és értelemgyakorlatok. 2. Az olvasás- irástanítás. 3. A nyelvtan tanítása. 4. A helyesírás tanítása. 5. A fogalmazás tanítása. — Ajánljuk ügytársaink figyelmébe ezen jóra való művet.

= **Nyelvtudományi csevegések a magyar helyesírás rendszerének alapvonalai című munka bírálóival.** Irta Kmethy István. Budapest, Zilahy Sámuel bizománya, ára 40 kr. Szerző tavaly ily című füzetet adott ki: „A Magyar Helyesírás Rendszerének Alapvonalai“, melyet egyes bírálók szigorú kritikával fogadtak s ezeknek felel K. J. a jelen füzetben. Szerző azon szándéka, hogy t. i. nyelvünkben egyöntetűsége törekszik, mindenestre dicsérendő egy törekvés. A kik a nyelvtudománnyal részletesebben foglalkoznak, azokat érdekelni fogják e nyelvtudományi csevegések.

= **Magyar nyelvtan.** Népiskolai használatra, írta Záray Ödön. 17. kiadás. Budapest. Kiadja Aigner Lajos. Ára kötve 30 kr. Gyakorlati használhatóságának elvitázhatatlan jele az, hogy már 17 kiadást ért meg ezen munka, melyet lapunkban bővebben ismertettük akkor, mikor még első kiadásában jelent meg.

= **Terményrajz.** Népiskolák számára. Irta Szenté József 4. kiadás. Budapest, Aigner Lajos. Ára kötve 40 kr. A természet három osztályából helyesen vannak kiválogatva a gyakorlati életben többször előfordulók. 83 állat, 53 növény és 26 ásvány van e könyvben bemutatva érdekes előadásban.

= **Deutsches Stilbuch.** Zum Gebrauche an Gymnasien, Reál- und Bürgerschulen. Von dr. Joh. Heinr. Schwicker. 3. verbesserte Auflage I. Theil. Budapest, Ludwig Aigner. Ára 64 kr. Ugyanezen szerzőtől **Deutsches Sprach- und Stilbuch für Volksschulen.** 8. verbesserte Auflage. Ára 44 kr.

= **Hochmuth-Szép Mózesi hit- és erkölcstan** az el. és felső népiskolák számára. Ára kötve 30 kr. Budapest. A Franklin-Társulat.

= **Felső nép és polgáriskolai özlöny.** Szerkeszti dr. Kiss Áron. II. évf. 15. szám. Tartalma: I. Új tervet és utasítást a polgári iskolának. (I.) Vécsei János. — II. A tanítók és a polgári leányiskola. Gallfy Ignác. — III. Egyesületi élet. — IV. Polgáriskolai ipartanítói vizsgálat. — V. Országos kiállítás.

= **Az Országos Magyar Izr. Tanító-egyesület Ertesítője.** X. évf. 10. sz. Szerkeszti Szántó Eleázár. Ezen számmal befejeződött 10. évfolyama ezen lapnak, mely a méltatlan elnyomás alatt szenvedő zsidó tanítók érdekében mindannyiszor kellő bátorsággal emelte föl szavát. Habár a felekezeti tanításügy szolgálatában áll is ezen lap, tagadhatlan mégis, hogy a szabadelvű irányzatokat mindenkor szívesen ápolta. E szám tartalma: Boldogult Löw Lipót szegedi főrabbi emlékezete lapunk tíz évi fönállásának évfordulója alkalmával, Szántó t. l. Ünnepi gondolatok, Spitzer Ignácztól. A zsidó iskola túlterheltségének egyik főtenyezőjéről, Lévai Izidor. Látogatás a gráci menedékházban, Reich t. l. Zsidó tanügy, Hegyi Ignácztól stb.

Sr.

Furcsa állapotok.

Altmann Henrik tanár úr folyó hó 29.-én, csütörtökön esti 7 óraker egyesületi helyiségünkben a gyorsírástól rövid, de érdekes felolvasást tartott. Miután Gabelsbergernek, a gyorsírást megalapítójának életét röviden ismertette, a gyorsírástól és annak hasznáról értekezett; példákkal bizonyítván, hogy mily szükséges minden művelt embernek a gyorsírást ismerete.

Kár, hogy felolvasását csak kevesen hallgatták. És még szerencse, hogy Fekete József igazgató úr néhány gymnasiumi növendékét magával hozta, és egy idegen úr is véletlenül oda tévedt; különben felolvasó úr harmadmagának tartott volna felolvasást. Léven a jelenlevő tagok száma — a felolvasót, magát is beleértve — summa summarum — három.

Már másodszor esett meg rajtunk ezen hónapban, hogy a szintén csekély számú vendégek képeztek többséget felolvasás, illetve közgyűlés alkalmával a még csekélyebb számban jelenlevő tagokkal szemben. A multkor ugyanis Lederer Ábrahám tanár úr hozta el magával néhány képezői növendékét a „közgyűlés“-re. Azok tették határozatképesé.

No, de talán felvirrad még a nap, a mikor, mint hajdanában, valami miatt összeveszünk a közgyűlésen. Mert mégis csak többet ér az, ha a tagok valami fölött vitatkoznak, vagy hát — Isten neki — egy kicsit össze is vesznek, mint ha egyáltalán semmit sem beszélnek; sőt ha valaki beszélne is, nem akad hallgatója. Mert nálunk most így áll a dolog. A közöny általános. Kevesen látogatják az az egyesületet akár közgyűlés alkalmával, akár máskor. Egyesületi helyiségünkben néhány hónap óta oly síri csend van, hogy a temető is megirigyelhetné tőle.

A plafondról időnkint nagy potrohos pók ereszkedik alá; azt hinné az ember, hogy felolvasást akar tartani, mivel éppen e zöld asztalra ereszkedik. Könyvtáros barátom álmosan ül a könyvtár mellett. Kevesen akarnak olvasni, ő maga sem. Gazd-uram mérgeződik, hogy senki sem veszi a készletben levő tömérdek vasuti és más kedvezmény-jegyet. Már lemondással fenyegetőzik. A titkárnak nincs mit titkolni, a jegyzőnek nincs mit jegyezni. A kenyeret vesztett elnöki csemetyű is világgá bújosott. A pénztáros sovárgó szemmel nézi, mikor ajtó nyílik, hogy nem jön-e valamelyik magába szállt hátralékos fizetni; de az ajtó csak azt nyikorogja: „olyan nincs!” Hátralékos helyett Salamon úr lép be a nyomdai számlával. A pénztáros ijedve tekint felre; úgy tesz mintha nem látná. De Salamon úr nem tágit, ő pontos ember, ő nem akar hátralékos lenni. Kiteríti a lepedőnyi számlát. A pénztáros beléje tekint, megvakarja fülét és fizet. Egyébként a pénztárosnak van most valamennyi tisztviselő között a legjobb dolga. Ellenőr nem lévén, ő most szabadon zsebelhet. Sőt nyíltan megmondja, hogy nem sokára Amerikába szökik: de senki sem hiszi el neki Bizony elszökhethetnek; talán még észre sem vennék. Hej! mi is elmondhatjuk az egyszerejj házaspárral, hogy: „Hol vannak azok az aranyos idők, mikor még porcellán edényeket vagdaltunk” akarom mondani, mikor még a közgyűlésen pörlekedtünk!

Caissier.

Vegyesek.

* Nyugdíjazott igazgató tanító. A f. öv. községi tanítótestület egyik tagja ismét nyugdíjba lépett. Haselmayer Pál VII. k. Kazinczy-utcai el. népiskolai igazgató-tanító ugyanis, ki 40 évi szolgálat után nyugdíjaztatásért folyamodott, a múlt héten tartott fővárosi bizottsági közgyűlésen teljes nyugdíj élvezete mellett nyugalmába helyeztetett. Jó egészségben és sok ideig élvezze ügytársunk a jól megszolgált nyugdíját.

* A másodfoku tanítók lakbére. A II.-od fokú fizetésben levő fővárosi tanítók 150 frtnyi lakátalányuknak 200 frtra való felemelését kérték a fővárosi bizottsági gyűléstől, de a közgyűlés nem teljesítette ebbeli kérelmüket. Mindnyájan érezzük ugyan a f. öv. lakásviszonyok nyomasztó voltát, de majdnem elviselhetlen teherként nehezül a lakás kérdés azokra, a kiknek 150 forint lakátalányukat még legalább egyszer annnyival kell megtoldaniok, hogy csak valamire való tisztességes lakást tarthassanak maguknak.

* A testi büntetés új neme. A wiesbadeni kir. kormány elrendelte, hogy végső esetben egy két ujjnyi hosszúságu szíjjal oszthatók ütések a tenyérre.

* A vonalhálózott és pontozott papír ellen. A következő államok- és városokban megtiltották már a vonalhálózott és pontozott papír használatát: Ausztria, Bajorország, Schvajcz, Mecklenburg-Schverin, Greiz, Bréma, Magleburg, Lichterfeld (Berlin mellett) s a majnai Franfurt gyermekkertjei. A porosz közoktatásügyi miniszter véleményadásra szólítja fel az orvosok testületét ez ügyben s ez a szaktestület is a hálózott és pontozott papír alkalmazását a szemre nézve kártékony hatásának jelenté ki. Jó volna, ha nálunk is szóba kerülne ezen ügy, mert az ember legbecesebb látszervének épségét minden áron meg kell védenünk.

* Fővárosi tanügyi hírek. Az „Országos Kisdedővő Egyesület” kérvénye folytán elhatározta a f. öv. bizottsági közgyűlés, hogy a jövő évi budgetbe a kisdednevelés céljaira nagyobb összeget fog felvenni. — A külső váci-uti el. népiskolai tanítózsemezlet kültelki pótléka (100 frt.) továbbra is meghagyatott. A vámházat ugyanis néhány házzal kijebb tették s így az iskola tanítói, a kik most a vámon belül kerültek, majdnem elvesztették volt az eddig élvezett pótlékot. — A felnöttek oktatását ismét megkezdték november elejével. A „Népközt. Kör”, mely az ingyenes tanfolyamokat rendezi, kiadta felhívásait s reméljük, hogy lesz jelentkező elég. Hat kerületben mindig az esti órákban hetenként kétszeri előadással tartanak meg e tanfolyamok. Nők és férfiak külön tanulnak s vannak külön tanfolyamok tisztán csak a magyar nyelv megtanulására is, még pedig külön-külön kezdők és haladók számára.

— Ipariskolai tanítók baja. Még pedig nem is csekély baj, mert arról van szó, hogy öt hónapja nem kapják fizetésüket. Ezt hallva, azt lehetne hinni, hogy valamely pénzügyi tönk szélén álló kis vidéki városból érkezik a panasz, mert ott szokásosok efféle bajok. Pedig, mint a legújabb eset bizonyítja, megesik biz' a fővárosban is s pedig az „Országos Iparegyesület” által fentartott ipariskoláknál. Az itteni ipariskolai tanítók szomorú tanúságot tehetnek mellette. Nem is bírták tovább tűrni e sanyarú állapotot s küldöttséget menesztettek az „Orsz. Iparegyesület” elnökéhez gr. Zichy Jenőhöz, a ki készséggel megígérte, hogy szószólójuk lesz, s igyekezni fog, hogy e baj mihamarább orvosoltassék.

— Tanerők a siketnémák oktatására. A „Siketnémák Váci kir. Orsz. Intézetében” a siketnémák oktatására alkalmas tanerők kiképzetésére a kormány 2 ösztöndíjas tanító gyakornoki állomásra pályázatot hirdet. A tanulási idő 3 évre terjed s évi 450 frt ösztöndíjjal van összekötve. Pályázati határidő nov. 15-ke. Az illetők a három évi tanfolyam bevégezése után, üresedés esetén az intézetben nyernék alkalmazást, vagy pedig valamely állami iskolánál előnyben részesítettek. Bővebb felvilágosítást a „Népt. L.” ad.

— A pozsonyi panszláv diákok. A pozsonyi ev. theológia a napokban hirdette ki a panszláv diákokra vonatkozó itéletét, mely szerint három theologus, ugymint Hurbán Bohuszláv, Rohacsek István és Veszel János a hazai összes tanintézetekből; — négy theológus, ugymint Krizsán, Kuhta, Micsatek és Kosztolny pedig csak a pozsonyi theológiából való kicsapattásra ítéltettek; — öt theológus pedig a teljes tanács előtt megfeddett. A liceumban lefolyt vizsgálat következtében pedig nyolcz deák, a két intézetben tehát tizenöt növendék ítéltetett kizáratásra. 5 liceista pedig szigorú intést kapott.

— Szöllőszeti- és gyümölcsészeti tanfolyam. A földm., ipar- és kereskedelemügyi miniszterium oly egyének részére, kik a szőlőművelésben, pinczekezelésben és a gyümölcsészetben mint szaktanítók kívánnak működni, a ménesi vinczellériskolában egy folyó évi november hó 15-én kezdődő és egy évig tartó tanfolyam rendeztetik s az erre felveendő egyének ott államköltségen fognak kiképeztetni.

— Vigyázzanak a botanikusok. Németország egyik falujában a tanító a mérges növényeket ismertette s a növényeket a növendékek közt szétosztotta. Egy kis leányka néhány levelet rágott össze az egyikről s ajka feldagadt, csak orvosi segélynek köszönhető, hogy bele nem halt. — Egy más helyen pedig egy leányka az oktatás alatt egy bella-donna-gyümölcsöt evett meg, s alig volt megmenthető.

— Kereskedelmi iskola T.-Szt.-Mártonban. Szép ünnepe volt a turóc-szent-mártoni áll. polg. iskolának múlt hó 10-én. Ekkor nyílt meg az ezzel kapcsolatos közép kereskedelmi iskola, mely első e nemű iskola az állami polgári iskolák mellett. Trefort miniszter, kinek eddig is különös gondja volt ez iskolákra, ezzel az intézkedésével lehetővé tette, hogy a magyar államesszmének s a magyar kulturának a felvidéken oly telep állíttassék, melynek működése messze ki fog hatni. A megnyitáson szép számu és előkelő közönség volt jelen, így Justh György főispán, Lehotzky Lajos alispán stb. A megnyitás előtt Boldis Ignác igazgató tartott beszédet. Szüllő Géza kir. tanfelügyelő egy tartalmas beszéd után az iskolát megnyitottnak nyilvánította. Justh György főispán sok sikert kívánt az iskolának. — Nem hagyhatjuk említés nélkül, hogy a polg. iskola mellett október elsejétől alumneum is állíttatott, melyhez az eszmét a tantestület adta, de a kivitelt csak azáltal volt lehető, hogy a turóczi jótékony nőegyesület évi 200 frt segélyt ajánlott föl. Lehotzky Lajosné és Beniczky Izabella urhölgyek ritka feláldozással járták be a vidéket, gyűjtöttek 143 frt készpénzt, azonkívül nagymennyiségű élelmiszert. Helyben Szüllő Gézáné és Lehotzky Vilmosné buzgólkodtak szép eredménnyel. — A kereskedelmi iskolának és az alumneumnak tulajdonítjuk, hogy ez idén a növendékek száma tetemesen megszaporodott, nevezetesen a múlt évi 64-hez képest ma 95 növendék van a polg. iskolában.

Szerkesztői üzenetek.

W. P. Igló. Köszönjük. Jövő számunkban kiadjuk. — Seb. J. Budapest. Fogadja köszönetünket. A kilátásba helyeztetet, mely a beküldöttnek kiegészítő részét képezné, jó volna ezzel egyszerre közölni vagy legalább úgy, hogy a két közlemény között egy hétnél több időköz ne legyen. Kérjük tehát azt a másikat is.

KIADÓ LAPTULAJDONOS:
A „NÉPNEVELŐK BUDAPESTI EGYESÜLETE.”
FELELŐS SZERKESZTŐ:
S R E T V I Z E R L A J O S .

NEUMAYER EDE

AJÁNLJA

A KÖZÉPISKOLAI TANÁR ÉS NÉPISKOLAI TANÍTÓ URAK

BECSES FIGYELMÉBE

KÖNYVNYOMDÁJÁT

MELY A

LEGTETSZETŐSEBB BETŰKKEL

ÉS A

LEGCZÉLSZERÜBB NYOMDAI SZERELVÉNYEKKEL LEVÉN ELLÁTVA

KÉPESITVE VAN MINDENNEMŰ

NYOMDÁSZATI MUNKÁT

A LEGIZLÉSEBBEN ELŐÁLLITANI.

AZ ÁRAKAT A LEGJUTÁNYOSABBAN SZÁMITJA ÉS T. MEGRENDELŐIT GYORSAN ÉS KIFOGÁSTALANUL

ELÉGITI KI.

ÜZLETI HELYSÉG:

BUDAPEST, Ó-UTCZA 2. SZ. (IPARUDVAR.)

Magyar

**Gazdasszonyok
Lapja**

háztartási, gazdasági
és szépirodalmi lap.

Előfizetési árak:

Egész évre . . . 4 frt

Félévre . . . 2 frt

Negyedévre . . . 1 frt

Előfizethető: e hó

bármely nappalól a

„Magyar Gazdasszo-

nyok Lapja” kiadó-

hivatalánál, Budapes-

ten, nagy korono-

utca 19.

☛ Mutatvány-

számokkal kívánatra

készséggel szolgál in-

gyen és bérmentve a

kiadóhivatalt.

Lelkészeknek, taní-

tóknak, postamesterék-

nek és a hivatalnokí-

karnak szíves figyel-

mébe ajánljuk.

A „Magyar Gazd-

asszonyok Lapja”

kiadóhivatala

Budapest, nagy korona-

utca 19. sz.

☛ E szaklap-

nak egyik háztartás-

ból sem szabadna

hiányozni, mintán ut-

mutatásai mellett több,

száz forintot lehet

a háztartásban meg-

takarítani.